

Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
Mustafa Kemal University Journal of the Faculty of Education
Yıl/Year: 2019 ♦ Cilt/Volume: 3 ♦ Sayı/Issue: 4, s. 9-20

LİSELERE KAYIT SİSTEMİNE YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ¹

Öğr. Gör. Dr. Celalettin KORKMAZ

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, celalettinkorkmaz@gmail.com

Dr. Öğretim Üyesi Münir ŞAHİN

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Erbaa Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi,
munir.sahin@gop.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı TEOG sisteminin kaldırılarak yerine uygulanan Liselere Kayıt Sistemine yönelik öğretmenlerin görüşlerini belirlemektir. Sınava girme zorunluluğunun olmaması, öğrencilerin ikametleri doğrultusunda istedikleri 5 okuldan birini tercih edebilecek olması ve sınavın ilk kez 2018 yılında uygulanmış olması araştırma açısından önemlidir. TEOG sistemi veli ve öğrenci eleştirileri nedeniyle kaldırılıp yerine Liselere Kayıt Sistemine geçilmesiyle bu yeni uygulamadan etkilenen diğer bir kitle olan öğretmenlerin sisteme bakış açısının belirlenmesi bir gerekliliktir. Bir olgubilim çalışması olarak tasarlanan çalışmada çalışma grubunu Akdeniz bölgesinde yer alan bir il merkezinde görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Katılımcılardan elde edilen veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan bir yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin bir kısmı yeni sistemi olumlu olarak değerlendirirken bir kısmı sisteme yönelik olumsuz görüşler ortaya koymuşlardır. Araştırma sonucunda bulgular doğrultusunda sisteme yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Liselere Kayıt Sistemi, Öğretmen, Sınav

TEACHERS OPINIONS ON THE REGISTRATION SYSTEM OF HIGH SCHOOLS

Abstract

The purpose of this study is to determine the views of the teachers about the High Schools Registration System which is replaced with the TEOG system. In the new system it is important in terms of research that there is no obligation to enter the examination, that students will be able to choose one of the 5 schools they want in the direction of their residence, and the exam is applied for the first time in 2018. It is a necessity to determine the views of the teachers, which is another mass which will be affected from this new practice by the abolition of the TEOG system due to parental and student criticism, The study group is composed of teachers working in a province center located in the Mediterranean region of Turkey. The data was collected through a semi-structured interview form prepared by the researchers. According to the findings of the research, some of the teachers evaluated the new system as positive, but some of them showed negative opinions about the system. As a result of the research, suggestions were made for the system in line with the findings.

Key Words: High School Registry System, Teacher, Exam

---

¹ Bu çalışma 4-5 Mayıs 2018 tarihlerinde Çukurova Üniversitesi'nin ev sahipliğinde yapılan II. Uluslararası Multidisipliner Çalışmaları Kongresi'nde (MULTICONGRESS ADANA) sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş halidir.

Giriş

Değişim hayatın kaçınılmaz bir gerçeğidir. Bu değişimin en hızlı şekli içinde yaşadığımız çağ da sürekli yeni gelişmeler olarak ortaya çıkmaktadır. Gelişmelerin hızı ve biçimi karşısında hiç bir kurumun durağan kalması ve eski yapısını koruması mümkün görünmemektedir. Gelişmelerin seyri eğitim sistemini ve kurumlarını da değişim için zorlamaktadır. Çünkü ekonomideki, siyasetteki ve sosyo-kültürel alandaki gelişmelere karşı en duyarlı sistemlerden biridir eğitim. Ülkemizde eğitim gelişmelere uyum sağlayabilmek için mevcut sanayi devrimi sonrası oluşturulan bilgi ve beceri ihtiyacını karşılama anlayışının ötesine geçmelidir. Nitekim klasik eğitim sistemi yoğun bir şekilde bilgi sunmaya dayalı olup sınav sistemleri bu bilgi düzeyini ölçmeye yönelik uygulanmaktadır. Günümüzde ise bilginin kazandırılması değil bilgiye ulaşma yollarının öğretilmesi önem kazanmaktadır. Kısaca öğretme değil, öğrenmeyi öğretme ön plana geçmektedir (Erdoğan, 2015). Bu amaçlarla ülkemizdeki sınav sistemleri değişmeli ve okullardaki eğitim öğretim faaliyetleri bu sınavlara yönelik uygulanmamalıdır. Özellikle öğretim kademeleri arası geçişte uygulanan bu sınavlar öğrencilerin ne kadar öğrendiklerini veya öğrenmeyi öğrenebildiklerini değil ne kadar öğrenemediklerini ölçmeye yöneliktir. Çünkü bu sınavların uygulanma amacı olarak çoğunun seçme sınavı niteliğinde olduğu söylenebilir. Bu sınavlardan belki de en önemlisi temel eğitim sonrası ortaöğretim geçiş sürecinde öğrencilerin karşısına çıkmaktadır.

İlköğretimi bitiren öğrencilerin ortaöğretime geçişinde günümüze kadar pek çok yöntem denenmiştir. Uygulanan yöntemlerin şekli ve içeriği, eğitim çevresinde her zaman eleştirilerin odağı olmuştur. Ancak, uygulanan yöntemler, alınan eğitimi genel olarak ölçme ve değerlendirmekten ziyade üst kuruma geçiş aracı olarak kullanılmıştır (Ocak, Akgül ve Yıldız, 2010). Çağa uygun nitelikli insan yetiştirmek eğitimde en temel ve genel amaçlardan birisidir. Küreselleşen ve sürekli değişen bir dünyada nitelikli insan yetiştirmek, ancak nitelikli bir eğitimle mümkündür. 21. Yüzyıl toplumlarında, araştırmacı, sorgulayıcı, bilgiye ulaşma ve paylaşma yollarını bilen, teknoloji okuryazarı, iletişim becerilerine sahip, üretken, takım çalışmasına yatkın, akılcı ve bilimsel düşünen ve düşündüğünü gösteren bireylere gereksinim duyulmaktadır (Gündoğdu, Kızıltaş ve Çimen, 2010). Bu gereksinimler doğrultusunda temel eğitimden ortaöğretime geçişe yönelik yeni bir sistem olan mahalli okul tercihi ve sınav uygulaması hayata geçirilmiştir.

2017-2018 Eğitim öğretim döneminde Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş (TEOG) sınavının kaldırılmasıyla Liselere Kayıt Sistemi (LKS) hayata geçmiş ve yeni uygulamada veliler ile öğrenciler istedikleri takdirde Liselere Giriş Sınavına (LGS) girebilecek ve yeterli puan almaları durumunda MEB tarafından Türkiye genelinde belirlenen okulları tercih edebileceklerdir. Yetersiz puan alınması veya sınava girilmemesi durumunda öğrenciler/veliler adreslerine en yakın 5 okuldan birini tercih edebileceklerdir.

Milli Eğitim Bakanlığı (2017) LKS sistemine geçilmesini gerekçeleriyle birlikte kamuoyuyla paylaşmıştır. Açıklamada TEOG sınavının kaldırılması gerekçeleri olarak öğrencilerin okul dışı kaynaklara yönelmesi, etüt merkezlerinin yayılması, özel derse yönelme ve sınava hazırlanmak için öğrencilerin devamsızlık yapmaları gösterilmektedir. Ayrıca özel okulların öğrencilerine bol not vermesi, 6. Sınıftan itibaren çocukların sınava hazırlanması ve özellikle 8. Sınıf öğrencilerin sosyal, sportif ve kültürel faaliyetlere katılamamaları ile öğrencilerin çoğunluğunun ikamet

adresleri dışında okullarda okumaları nedeniyle okul servisi yoğunluğu ve trafik sorunu vurgulanan diğer sorunlar olarak dikkat çekmektedir.

TEOG sınav sistemi hayata geçerken Milli Eğitim Bakanlığı bu sistemin amacını öğrenci başarısını tek bir sınavla değil, geniş bir zaman diliminde belirlemek olarak açıklamıştır. Bu sınavın amacı sınav kaygısını azaltmak, öğretmen ve okulun etkililiğini artırmak, okul paydaşları arasındaki ilişkiyi güçlendirmek, öğretmen performansını artırmak, okul dışı eğitim ihtiyacını azaltmak, objektif bir değerlendirme ile başarı değerlendirmesini sürece yaymak, tek sınavın olumsuzluğunu ortadan kaldırmak, devamsızlığı önlemek, öğrencilerin ders dışı etkinliklerini de sürece katmak olarak açıklanmıştır. Ayrıca sınav kaygısı ve stresini engellemek için sınav araları dinlenme süresi uygulanmış ve 30 dakika olarak belirlenmiştir. Öğrenciler kendi okullarında sınava girmekte ve ortak sınava giremeyen öğrencilere mazeret sınavı yapılmaktadır (MEB, 2013). Tüm bu uygulamalar dikkate alındığında görüleceği üzere bu sistem öğretmen, öğrenci, veli ve okul yönetimi için okul ve sınav güvenliği, sınav kaygısı ve ulaşım sorunu gibi pek çok açıdan kolaylık sağlamaktadır.

Bu tartışmalar kapsamında MEB velilerden ve öğrencilerden gelen eleştiriler doğrultusunda kaldırdığı TEOG sınav sistemi yerine hayata geçirdiği LKS sistemini 2018 yılı Haziran ayında ilk kez uygulamıştır. Birer başarı testi olan uygulamalardan TEOG sınavı daha çok öğrencinin gelişimini değerlendiren bir sınav tarzındayken LGS maksimum performans testidir. Bu sistemde isteyen öğrenciler LGS sınavına girmiştir. Sınava girmeyen öğrenciler ise ikamet ettikleri yerlerde belirlenen beş okul içerisinden istekleri doğrultusunda sınav puanı olmaksızın kayıtlarını yapmışlardır. Çalışmada bu uygulamadan etkilenen ve uygulamanın olumlu veya olumsuz sonuçlarıyla karşılaşan öğretmenlerin LKS sistemine yönelik görüşleri önemli görülmüş ve öğretmenlerin konuya ilişkin düşünceleri doğrultusunda uygulamayı nasıl değerlendirdikleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, öğretmen görüşleri doğrultusunda LKS sisteminin olumlu ve olumsuz yönlerini belirlemek ve öğrencilerin başarılarına etkilerini araştırmaktır. Bu amaca bağlı olarak öğretmenlerin düşünceleri bağlamında yeni sınav sistemi değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Bu araştırmanın amacına bağlı alt amaçlar şöyledir:

1. LKS sisteminin olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir?
2. LKS sisteminde öğrencilerin evlerine yakın okullara gidecek olması ve sınav mecburiyetinin olmamasının öğrenci başarısına etkileri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Deseni

Betimsel nitelikte tasarlanan bu araştırma ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin LKS sistemine ilişkin görüşlerini ortaya koymaya çalışmaktadır. Araştırmaya katılımın tamamen gönüllük esasına dayalı olan bu çalışmada veriler farklı branşlarda görev yapan öğretmenlerden elde edilmiştir. Nitel bir araştırma olan bu çalışma bir olgubilim çalışmasıdır. Olgubilim

araştırmalarında veri kaynakları araştırmanın odaklandığı olguyu yaşayan ve bu olguyu dışı vurabilecek veya yansıtabilecek bireyler ya da gruplardır (Büyüköztürk ve diğ., 2010).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu Akdeniz bölgemizde yer alan bir il merkezinde görev yapan 91 öğretmenden oluşmaktadır. Farklı tabakaları temsil etmesi açısından örneklem seçiminde farklı ortaokullar ve bu okullarda görev yapan öğretmenler tercih edilmiştir. Gönüllülük esasına göre çalışmaya katılan öğretmenlerin görüşüyle araştırma şekillenmektedir. Nitel araştırmalarda bir olguyu netleştirmek ve derinleştirmek örneklemin amacı olup belirli olgu ve olayı elde etmeye odaklanılır (İslamoğlu ve Alnıaçık, 2014: 212).

Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmada araştırmacılar tarafından açık uçlu yarı yapılandırılmış bir görüşme formu hazırlanmıştır. Hazırlanan görüşme formu LKS sisteminin esas uygulama odağı üzerine oturtulmuş olup uzman görüşü alınarak son şekli verilmiştir. Katılımcılar araştırmaya gönüllülük esasına göre katılmışlardır. Araştırmada kullanılan görüşme soruları ana temayı oluşturmaktadır. Öğretmenlerden alınan cevapların analizinde önce kodlama yapılmış, sonra benzer kodlar belirli kategorilerde toplanmıştır. Veriler içerik analizine tabi tutularak açıklanmış ve yorumlanmıştır. Berelson içerik analizini, verinin yansız ve sistematik tanımlarını yapan bir araştırma tekniği olarak tanımlamıştır. İçerik analizi, yazılan ve söylenenin ne kadar sıklıkla söylendiğinin bulunmasıdır (Aziz, 2014:133).

Bulgular

LKS Sisteminin Olumlu ve Olumsuz Yönleri

Elde edilen bulgularda öğretmenlerin vermiş oldukları benzer cevaplar ortak başlıklar altında toplanmıştır. Öğretmenlerin verdikleri cevaplara ilişkin temalar kategori ve kodlara göre ayrı ayrı açıklanmıştır (Tablo 1). Belirlenen kodların tekrar sayıları frekans (f) olarak belirlenmiştir.

Tablo 1: Öğretmenlerin LKS sistemine yönelik görüşleri

Tema	Kategori	Kod	f
LKS Sistemi	Olumlu	LKS daha iyi	16
		Homojen-Heterojen	10
		Daha belirleyici	8
	Olumsuz	TEOG daha iyi	26
		Ani değişim-karışıklık	23
		Motivasyon kaybı-fazla rahatlama	10
		Homojen-Heterojen	8
		Kaygı, stres	5
		Zorluk algısı	3
		Eğitim sistemi	3
Objektiflik	1		
Nötr	İkisi de aynı	6	

Olumlu Görüşler

LKS sistemi teması altında olumlu, olumsuz ve nötr şeklinde üç kategori oluşmaktadır. Tabloya göre öğretmenlerin LKS sistemine yönelik görüşlerinden bir kısmı LKS' nin daha iyi ve daha belirleyici bir sınav olduğuna ve kalan öğrencilerin heterojen bir şekilde dağılacağına dair sisteme yönelik olumlu ifadelerden oluşmaktadır. Bununla ilgili öğretmen görüşlerinden bazıları şu şekildedir.

Ö13: "Sürekli sınavların olduğu TEOG sistemi tamamen yanlış bir sistemdi. Öğrencileri fazlasıyla yoruyor ve sosyal hayatlarını olumsuz etkiliyordu. Kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası dönemindeki öğrencilerin belli kazanımlar elde etmesi gerekirken sürekli sınav stresi ile uğraşıyorlardı.

Ö59: "TEOG' a nazaran LKS'nin tek bir sınavdan oluşması olumludur.

Ö48: "Çocukların küçük yaştan itibaren sınav sistemiyle yetiştirilmesine karşıyım. Bu durum çocuğun ilgi alanını bulabilmeye fırsat vermemektedir. Sadece yönlendirme yaparak öğrencilere okullar anlatılarak kendi kararlarını verdirmek gerekir. Sınavsız kendi istedikleri okula gitmelerini destekliyorum. Ama çocuğa okullar yeterince tanıtılmalı."

Ö46: "Çocukların gelişim dönemleri dikkate alındığında oyun çağına olan çocukların sosyalleşmeye en çok ihtiyaç duyduğu zamanda tabiri caizse kendi aralarında yarıştırmaları sosyal gelişim açısından sıkıntılı bir durumdur. Bunun değişmesini uygun buluyorum.

Ö29: "Bence uygun, çok başarılı öğrenciler Fen Lisesine gitsin, başarısız öğrenciler de bir yerde birirmek yerine dağılsın ve dağılım eşit olsun."

Ö55: "TEOG başlı başına hatalı bir sistemdi. LKS sistemi çok daha iyidir. Ancak yeni sistemin etik ilkeler çerçevesinde uygulanması ve sürekliliğinin sağlanması gerekir."

Ö52: "TEOG ile öğrenci puanına göre yerleştirildiğinde iyi ve kötü öğrenciler ayrılıyordu. Kötülerle ders işlemek oldukça zordu. LKS ile nitelikli okul ve niteliksiz okul ortaya çıkacak, seçilen okullar haricindeki okullara her puandan öğrenci gelebileceğinden ayırım azalacaktır."

Ö32: "İyi tarafı sınav daha belirleyici olacak ve daha zor olacaktır. İyi öğrenciler kendilerini daha fazla zorlayacak. Kötü tarafı ise orta sınıf ve başarısız öğrenciler zaten kazanamayız diyerek sınıf başarısını ve ortamı kötü etkileyecek."

Olumsuz Görüşler

LKS sistemine yönelik olumlu görüşlerin yanı sıra olumsuz görüşler de bulunmaktadır. Bunlar öğrencilerin genelindeki motivasyon kaybı, çalışma isteksizliği, sistemin ani gelişimiyle ilgili kafa karışıklıkları, alışılan eski sistemden dolayı motivasyon kaybı, çalışma isteksizliği, sistemin ani gelişimiyle ilgili kafa karışıklıkları ve stres, alışılan eski sistemin daha iyi olduğu, yeni sistemin daha zor olacağı algısının yaşandığına yönelik ifadelerden oluşmaktadır.

Ö40: "Aşağı yukarı her dönem yapılan yenilikler öğretmeni, öğrenciyi, veliyi strese sokmaktadır."

Ö30: "Günümüz Türkiye' sinde baş döndüren bir hızla eğitimle ilgili önemli kararlar alınmaktadır. Hiçbir altyapı olmadan tepetaklak yapılan bir değişikliği ne olumlu ne de olumsuz bulmak mümkündür. Neredeyse her yıl değişen ve hiçbir zaman yerine oturmayan sistemlerle eğitimde olumlu adımlar atılamaz."

Ö59: "Okulların bir ruhu vardır. Okul ruhu da öğrenciyi etkilemektedir. Önceden daha homojen olan okullar LKS ile heterojen hale gelebilir. Aynı seviyede olmayan öğrenciler birbirini kötü etkileyebilir."

Ö27: "Gerekli altyapı ve çalışmalar yapılmadan, veli ve öğrenciler tam olarak bilgilendirilmeden daha önceki yıllarda olduğu gibi sınava birkaç kala getirilen bir sistem. Bu da

öğretmen, veli ve öğrencide yüksek kaygıya neden olmaktadır. Bu sistemin uzun soluklu olmayacağını düşünüyorum.”

Ö8: “LKS sistemini doğru bulmuyorum. Okulların kalitesi düşecek. Tembel öğrencilerin ders çalışma amacı kalmadı. Sınavın mecburi olmadığını duyduklarından beri dersleri önemsiz görmeye başladılar.”

Ö3: “Sınav sisteminin aşamalı olarak değil de aniden değişmesi hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin motivasyonlarını olumsuz etkiledi.”

Ö8: “Her öğrencinin sınava girmesi yönünden TEOG daha iyiydi.”

Ö34: “Bir sınav yapılması gerekiyor ancak bu sistem karışık oldu. Dönemin ortasında yapılan bu değişiklik öğrencileri oldukça olumsuz etkiledi. TEOG yazılı gibi olduğu için daha kolay bir uygulamaydı.”

Ö1: “Doğru bulmadım bence en uygun sistem TEOG idi.”

Ö20: “TEOG sisteminin ortaokul öğrencilerinin derslerine çalışması açısından daha verimli bir uygulama olduğu kanısındayım.”

Ö38: “TEOG bu ülkeye gelen en güzel sınavlardan biriydi. Fırsat eşitsizliği en aza indirilmişti. LKS ile öğrenciler büyük bir boşluğa düştüler.”

Ö41: “Sınav soru sayısına verilen sürenin yetersiz olduğunu düşünüyorum. Bunun haricinde sınavın zorunlu olmayışı fazla rahatlatma ve derse olan ilgi düşüklüğüne neden oldu. Bu sistemin öğrencilerin geleceklerine yönelik kaygı düzeylerini ve çabalarını azalttığını düşünüyorum.”

Ö1: “Orta düzey öğrencilerden bazıları son sınıfta çaba gösterip iyi bir okula yerleşebiliyordu. LKS'nin zor olacağı algısı var. Bu durumda zaten kazanamam düşüncesi ile artık çalışmıyorlar. Öğrenciler olumsuz etkilendi.”

Ö50: “TEOG' un kaldırılması ile eğitim sistemimizin kriterleri düşmektedir.”

Nötr Görüşler

Tüm bu görüşlere karşın ikisinin de farkının olmadığına yönelik görüşler de bulunmaktadır.

Ö39: “Sistemin çok fazla değiştiğini düşünmüyorum. Başarılı öğrenciler eski sistemdeki gibi aynı okullara yerleşecekler. Puanı düşük olanlar ise evlerine yakın olan okul ve normal liselere gidecekler.”

Ö56: “İkisi de birbirinin aynıdır. Pek fazla bir fark görmüyorum.”

Ö24: “Adı ne olursa olsun ille de bir sınav olsun. Ancak sınavlar tarafsız ve objektif olmalıdır. İki sistemde sınav odaklıdır.”

LKS Sisteminde Öğrencilerin Evlerine Yakın Okullara Gidecek Olması ve Sınav Mecburiyetinin Olmamasının Öğrenci Başarısına Etkileri

1. Sınav Mecburiyetinin Olmamasının Öğrenci Başarısına Etkileri

Analizler sonucu ulaşılan bulgularda öğretmenlerin vermiş oldukları benzer cevaplar ortak başlıklar altında toplanmıştır. Öğretmenlerin verdikleri cevaplara ilişkin temalar kategori ve kodlara göre ayrı ayrı açıklanmıştır (Tablo 2). Belirlenen kodların tekrar sayıları frekans (f) olarak belirlenmiştir.

Tablo 2: Sınav mecburiyeti olmaması ve okul başarı puanlarına yönelik görüşler

Tema	Kategori	Kod	f
		Mecburi olmamalı	23

	Olumlu	Başarı etkilenmez	4
		Gereksiz kaygı	2
Sınav ve Okul Başarısı		Başarı düşüklüğü-isteksizlik	25
		Mecburi olmalı	12
	Olumsuz	Öğrenci ve fırsat eşitsizliği	10
		Hedef kaybı	3
		Öğrenci sınıflama	2
		Akran etkilemesi	1

Olumlu Görüşler

Sınav ve okul başarısı teması altında olumlu, olumsuz ve nötr şeklinde üç kategori oluşturduğu görülmektedir. Tabloya göre sınav mecburiyetinin olmamasının daha iyi olduğuna, gereksiz yaşanan kaygının ortadan kalktığına, başarılı öğrencinin de başarısız öğrencinin de bireysel başarısının değişmeyeceğine yönelik olumlu görüşler bulunmaktadır. Bununla ilgili öğretmen görüşlerinden bazıları şu şekildedir.

Ö2: *“Doğru buluyorum çünkü birçok öğrenci TEOG’u kazanacağım şeklinde kendini şartlandırıyor. Olmayınca da hayal kırıklığı ileriki yıllarını olumsuz etkiliyor.”*

Ö12: *“Bence sınav mecburi olmamalı. Çok başarısız öğrencileri zorla sınava sokmanın hiçbir faydası olmuyor.”*

Ö25: *“Sınav mecburi tutulmamalı, olması gereken de bu bence. Ancak bazı öğrencilerde olumsuz sonuçlar doğurabilir.”*

Ö49: *“Bireyin erken yaşlarda kendini tanıyor olması ve istemezse sınava girmemesini doğru buluyorum.”*

Ö24: *“Daha demokratik olmuştur. İsteyen sınava girer, dilediği okulu kazanır. Bu durum öğrencinin daha motive olmasını sağlar. Kendini başarılı öğrenciler arasında görmek isteyen daha hırslanır ve çalışır.”*

Ö37: *“Sınavın mecburi olmaması doğru olacaktır. Yaşları nedeniyle sınav stresinden olumsuz etkilenecek birçok öğrenci bulunmaktadır. Bir okulda her türden öğrencinin olması okul başarısını ve bireysel başarıyı artıracaktır.”*

Ö20: *“Sınava girme zorunluluğunun olmaması öğrenci başarısında fazla bir etki oluşturmayacaktır.”*

Ö21: *“Sınavlar bireysel başarıyı etkilemez. Sadece öğrenciyi makineye çevirip bilişsel düzeyi yüksek, ahlaki düzeyi düşük birine çevirir.”*

Ö35: *“Öğrencileri bir yarıştan kurtaracaktır. Hangi liseye gidecek kaygısı yaşatmayacak zorla bir meslek lisesine gitmesini engelleyecektir.”*

Olumsuz Görüşler

Olumlu görüşlerin yanı sıra LKS sisteminin öğrenciyi hedeften saptırdığına, gereksiz bir rehavete soktuğuna, motivasyon ve derse olan ilgisinin azalmasına neden olduğuna ve öğrenciler arasındaki sınıflandırmalara neden olacağına yönelik olumsuz görüşlere yer verilmiştir. Bunlardan bazıları;

Ö89: *“Tüm öğrencilerimizin sınava girmemesi iyi bir fikir gibi dursa da öğrenciler sınav kaygısı yaşamayarak derslerini aksatacaktır. Veliler arasında ise sınava giren öğrencilerin başarılı diğerlerinin başarısız olduğu düşünülecek. Bunun sonucu baskı kuran aileler ve başarısız olacağını düşünen öğrenciler oluşacaktır. Okullarda ise eğitsel başarının giderek düşeceğine inanıyorum.”*

Ö76: "Bence başarı seviyesi daha da düşecektir."

Ö77: "Öğrenciler sınav olmayınca bir rehavete giriyorlar. Sınav yok nasılsa istediğim okula gidebilirim düşüncesini taşıyorlar. Sınava girmek zorunda olduklarından iyi bir okula girebilmek için çalışmak zorunda kalıyorlardı. Bu da başarıyı artırmaktaydı."

Ö45: "Sınavın mecburi tutulması öğrencinin dersleri boşlamamasını sağlıyordu. Başarı düşecektir."

Ö85: "Sınava girmek istemeyen öğrenciler sınıfta bir düzensizlik yaratıyor bu da sınava girmeyi düşünenleri olumsuz yönde etkiliyor."

Ö17: "Sınava girmek istemeyen öğrenciler derslerine daha az motive olabilir ya da daha az ilgi gösterebilirler."

Ö10: "Sınava girme mecburiyeti olmayınca öğrencilerde bir boşlama, gevşeme, ders çalışmada isteksizlik olduğunu düşünüyorum."

Ö72: "Başarıyı düşüreceği kanaatindeyim."

Ö80: "Eğitim sistemimiz sınav odaklı olduğu için adının ne olduğu önemli değildir. Yerleştirmelerin sınavla olması gerekmektedir. Ama bu sınav keyfiyete bırakılmadan tüm öğrenciler için eşit ve objektif bir şekilde yapılmalıdır."

Ö67: "Ortaokulda bazı kişisel nedenlerden dolayı başarı ortalaması yüksek olmayan öğrencinin bir daha başarılı olamayacağını düşünerek hayallerinin suya düşeceği ya da bir daha hayal kuramayacağını düşünüyorum."

Ö7: "Sınav mecburiyetinin kalkması öğrencilerin amaçsız bir eğitim hayatına yönlendirdiği kanaatindeyim. Bu durumun da geleceğini ve başarısını şüphesiz etkileyecektir."

Ö45: "Açıkçası bizler de ortaokuldan mezun olduğumuzda böyle bir sistem vardı ve her şey gayet yolundaydı. Ancak yeni nesil biraz daha hırslı olduğu için emek sarf etmekten pek hoşlanmıyor. Sınav zorunluluğu olmadığı için ders çalışmıyor, sınıfta kalma da zaten yok mantığı ile hareket ediyorlar. Neticede başarı ve motivasyon düşüklüğü yaşıyor."

Ö35: "Bu şekilde uygulanan bir sistemde adalet olduğunu düşünmüyorum. Ergenlik yaşındaki bir öğrencinin sınava girme yeterliliğini kendisinin değerlendirebileceğini düşünmüyorum."

2. Öğrencilerin Evlerine Yakın Okullara Gidecek Olmasının Öğrenci Başarısına Etkileri

Öğretmenlerin verdikleri benzer cevaplar ortak başlıklar altında toplanmış, temalar kategori ve kodlara göre ayrı ayrı açıklanmıştır (Tablo 3). Belirlenen kodların tekrar sayıları frekans (f) olarak belirlenmiştir.

Tablo 3: Eve en yakın 5 okula sınavsız yerleşmeye yönelik görüşler

Tema	Kategori	Kod	f
Eve En Yakın Beş Okul	Olumlu	Mantıklı-iyi	16
		Adalet	14
		Yol masrafı	8
		Zamandan kazanç	4
		Güvenlik	4
	Olumsuz	Mahalle kültürü	2
		Okul başarısı	1
		Mecburiyet-sınırlandırılma	18
		İkamet-emlak	10
		Okulların niteliği	4
	Uygunluk	2	

Psikolojik baskı	2
Dengesiz dağılım	2

Olumlu Görüşler

Eve en yakın beş okul teması altında olumlu ve olumsuz şeklinde iki kategori oluştuğu görülmektedir. Tabloya göre öğretmenlerin en yakın beş okula yönelik görüşlerinden bir kısmı bu uygulamanın uygulanabilir, mantıklı, güvenlik, yol masrafı ve ulaşım kolaylığı açısından kolaylık sağlayacağına dair olumlu cümlelerden oluşmaktadır. Bununla ilgili öğretmen görüşlerinden bazıları şu şekildedir.

Ö31: “Öğrencinin yakın okullara gitmeleri hem kendilerine hem de ailelerine güven verecektir.”

Ö13: “Servis telaşı veli yaşamayacaktır.”

Ö60: “Güzel bir uygulama bizim zamanımızda da böyleydi. Hiçbir sorun çıkmıyordu.”

Ö16: “Çok yerinde bir karar. Özellikle fakir çocukların servislerle okula gitmesi veliye ciddi bir külfet getiriyor. Bu durum öğrencinin seçenek sayısını da arttırıyor.”

Ö43: “Öğrencilerin daha hızlı ulaşabilmesi daha az masrafla ve zamanla ulaşabilmesi açısından olumludur.”

Ö48: “Sınav zorunluluğunun olmadığı durumda en yakın beş okul olabilir. Ancak yerleştirmenin adil bir şekilde yapılması gerekir.”

Ö40: “Ulaşım ve mahalle kültürü açısından yararlıdır. Ancak başarı ve nitelikli eğitim açısından sıkıntılar yaratabilir.”

Olumsuz Görüşler

Mevcut olumlu görüşlerin yanı sıra en yakın beş okul uygulamasının öğrenciyi sınırlandırdığına, mecbur bıraktığına, adaletin olmayabileceğine, ikamette usulsüzlüklerin çıkacağına dair olumsuz görüşler de bulunmaktadır. Bunlardan bazıları;

Ö82: “En başarılı öğrencilerin seçili liselere gitmesi kalanların diğer okullara dağılması çevrede oluşan iyi öğretmen ve iyi öğrenci, kötü öğretmen ve kötü öğrenci algısı...”

Ö22: “Her okulun kendi niteliği öğrenci başarısını etkileyecektir.”

Ö11: “Bu beş okulun seviyesi nasıl olacak, neye göre alacaklar, çocuklar adil bir şekilde mi yerleştirilecek!”

Ö19: “Doğru bulmuyorum. Veliler ikametgâh için yarışa girecekler.”

Ö46: “Öğrencinin ikamet adresi iyi ya da kötü okula gitmesine neden olacak. Birçok gencimize yazık olacak.”

Ö47: “Emlak ve adres değişikliklerinin artacağını düşünüyorum.”

Ö90: “Emlakçılık sektörü açılacak.”

Ö12: “Sınava girmeyi tercih edenler için olumsuz bir psikolojik baskı olabilir. Toplumda evlerine yakın olan okulların başarısız öğrencilerin olduğu okullar olarak anılmasına sebep olabilir.”

Ö14: “Bu sistem eski bir sistem eğer fayda sağlasaydı değiştirilmezdi zaten.”

Ö77: “Okullardaki sınıfların homojen olması eğitim açısından daha faydalıdır. Öğrencilerin aynı seviyede olması öğretmenleri de yönlendirir. Heterojen bir sınıfta öğretmenlerin farklı seviyelere uygunluk sağlaması zor olacak verimi de düşürecektir.”

Ö87: “Adrese dayalı yerleştirmenin adil olacağını düşünmüyorum.”

Konuya İlişkin Diğer Görüşler

Konuya ilişkin diğer görüş ve öneriler de öğretmenlerin daha çok başarı, sınav sisteminin değişimi, sınavın özelliği, okul tercihi ve fırsat eşitliği gibi söylemler üzerinde durduğu görülmektedir. Bazı öğretmenlerin konuya yönelik ifadeleri aşağıda verilmiştir.

Ö3: “Öğrencilerin formülleri ve belirli konuları, tarihleri ezberleyip sınavlardan geçmeleri gerçek başarıyı her zaman sağlamaz. Analiz eden, sorgulayan, neden-sonuç ilişkisi kurabilen öğrencilerin hedeflenmesi gereklidir. Bu da sınav odaklı değil yaparak, yaşayarak sağlanabileceğini düşünüyorum.”

Ö4: “Eğitim sistemi değiştikçe öğrenci başarı düzeyi düşmektedir. Gözlemlerim sonucu öğrenci psikolojisi değişen eğitim sistemi yüzünden bozulmaktadır. Ortaokulda sınavların kaldırılması taraftarıyım. Öğrencinin gelişim çağında sürekli sınava tabii tutulması öğrencinin sosyalliğini kısıtlamaktadır.”

Ö7: “LKS sistemi ile yaklaşık %10'luk dilime girebilen öğrenci iyi okullara yerleşecek, orta seviyede kalan ancak başarılı öğrenciler ise özel okullara yönelecek. Yani yine parası olmayan okuyamayacak.”

Ö9: “Ben dershaneçilikten gelen bir öğretmenim. Bana göre okulu da etkin kılacak en iyi yöntem her yıl bir tane olmak üzere sınav yapılması. Sadece 8. sınıfta sınav olması diğer yılları daha az önemsetiyor. SBS daha iyi bir uygulama idi.”

Ö12: “Ortaokulda sınav olmasına karşıyım. Oyun çağındaki çocukların sınava hazırlanmasını doğru bulmuyorum. Yapılması gereken sınav sadece üniversite sınavıdır.”

Ö23: “Anadolu ve Fen Lisesine kayıt sınav ile olmalı ancak 4. sınıf ve 8. sınıf sonunda yapılmalıdır. Ayrıca yabancı dile önem verilmelidir.”

Ö35: “LGS ve OKS' ye göre daha basit diye adlandırılan TEOG sisteminin kaldırılarak amacı olmadan, dönüt almadan yetişen öğrencilerin geleceklerini sağlıklı şekillendirebileceklerini düşünmüyorum.”

Ö37: “Eğitim sistemindeki değişiklik damdan düşer gibi yapılmamalı. Eğitim ülkenin hiçbir kurumuyla kıyaslanamaz. Çok daha planlı olmalıydı.”

Ö42: “Yeni bir sınav sistemi getirileceği zaman, bunun çok önceden bir alt yapısının oluşturulması ve insanlarda şok etkisi yaratmadan duyurulması herkes açısından daha sağlıklı olurdu.”

Ö46: “Sistem değişikliği daha aşamalı olmalıydı. 1. ve 2. dönem sınavla alakalı aylık değişiklikler oldu. Başta açık uçlu sorular olacağı, ders başarısının önemli olduğu söylendi. Yayın evleri buna uygun kitaplar yayımladı. Ardından açık uçlu sorular değil de TEOG formatında sorular sorulacağı kulaktan kulağa yayıldı. En sonunda ise ders başarı notunun etkisinin kalmadığı, ikamete göre yerleştirileceği ilan edildi. Sınavın sadece nitelikli liselere öğrenci alabilecek bir sınav olduğu duyuruldu. Bizler sadece uygulayıcılarız. Bu kadar değişiklik içinde maalesef görüşümüz alınmadı.”

Ö50: “Eğitimde fırsat eşitliği olması gerekir. Almanya' da sistem çok farklı orada öğrenciler bir meslek sahibi olmak için gidiyor okula ve yeteneklerine göre bir alana yoğunlaşmış başarı elde ediyorlar.”

Ö59: “Meslek liselerinin yanında mesleki ortaokulların açılması da gerekir. Ağaç yaş iken eğilir.”

Ö62: “Tek bir sınavla değil 1. sınıftan itibaren birçok sınavla ortak-dönüt alması, okulların sosyal-kültürel anlamda daha aktif çalışması, seviye sınıflarının yapılması, yararlı olabilir. Ancak mini ve tek bir sınav yapılması bana bilimsel gelmiyor.”

Ö63: “Nitelikli okul sayısı bu sistemle azaldığı için öğrencinin çok çok iyi olması gerekmektedir. Aslında orta düzeydeki okullar da buna dâhil edilebilir. Böylece diğer okullardaki eğitim çitası yükselecektir. En iyi okullara gidemeyen öğrenciler gittikleri okulların eğitim kalitesini yükseltecektir.”

Ö77: “Sınav odaklı bir eğitim sistemini tasvip etmiyorum öğrenci ve veliler stres içinde oluyor. Çocukların kaderinin 2 saatlik bir sınava bağlı olmasını doğru bulmuyorum. Düşük puan

alan ancak başarılı bir öğrencinin mahallesinde istemediği bir okula gitmesini bana göre doğru değil.”

Ö82: “Çıkarılan yeni sistemin hemen uygulanması bir belirsizlik yarattı, en az bir yıl sonra uygulanmalıydı.”

Ö90: “Lise giriş sınavlarının mutlaka olması gerektiğini savunuyorum. Başarılı ve olmayanlar ayrılmalıdır. Fakat kültür dersi kötü olan öğrencilerimizin mutlaka bir yeteneklerinin olduğu göz ardı edilmemeli. En büyük sıkıntı mesleğe yönelen öğrencilerin kültür derslerine devam etmeleridir. Bu öğrencilerin yetişecekleri derslerde eğitim almaları gerekir. Yeteri kadar meslek lisesi açılırsa bu sorun ortadan kalkabilir.”

Sonuç ve Öneriler

Yapılan bu çalışmada LKS sistemine yönelik olumlu ve olumsuz öğretmen görüşleri yer almaktadır. Araştırma sonucunda olumlu görüş belirten öğretmenler LKS sisteminin öğrenci başarısını değerlendirmede daha iyi olduğunu, sınav dışında öğrenci alan diğer okulların öğrenci profillerinin heterojen bir dağılım göstereceğini, sınav kaygısının azalacağını vurgulamaktadırlar. LKS sistemine yönelik olumsuz görüş belirten öğretmenler ise sistemin kendilerinden görüş alınmadan değiştiğini, TEOG sistemini daha iyi olduğunu ve öğrencilerin ders çalışmadığını vurgularken bir kısım öğretmen değişen bir şey olmadığını belirtmektedirler.

LKS sisteminde sınav mecburiyetinin olmamasının olumlu yönleri olarak öğretmenler öğrencilerin sınava girme tercihinin demokratik bir yaklaşım olduğunu ve sınav stresi yaşamalarının önüne geçeceğini belirtmektedirler. Bu konuya yönelik olumsuz görüşe sahip öğretmenler ise öğrencilerin sınav olmadığı için derslerine çalışmadığını ve sınıf disiplini sorunları yaşanacağını vurgulamaktadırlar. Öğrencilerin evlerine yakın olan okullara gidecek olmalarına yönelik öğretmen görüşleri güvenlik açısından olumlu olduğu, servis sorununa çözüm olacağı ve hem maddi hem de mahalle kültürü açısından olumlu yansımaları olacağı üzerine yöneliktir. Olumsuz görüşler ise iyi ve kötü okul, öğretmen ve öğrenci algısı oluşacağı ve ikametgâh sorunları yaşanacağı üzerine yoğunlaşmaktadır.

Öğretmenlerin bir kısmı sınav yerine öğrencilerin çok yönlü gelişiminin sağlanması, sistemin sık sık değişmemesi ve fırsat eşitliğinin sağlanması gerektiği üzerine görüşler belirtmektedirler.

Çalışmaya ilişkin görüş ve öneriler şunlardır;

- LKS sisteminin etkililiği için lise türleri dörde ayrılmalıdır.
  1. Fen Lisesi
  2. Anadolu Lisesi
  3. Sosyal Bilimler Lisesi
  4. Meslek/Yetenek Lisesi
- Her bir lise türünün sayısı artırılmalı ve orantılı bir şekilde ülke geneline dağıtılmalıdır. Diğer tüm meslek liseleri Meslek/Yetenek Lisesi içerisinde bölüm ve alt bölüm/branş olarak varlığını sürdürmelidir.
- Kimlik bulma ve dönemsel olarak ergenlik aşamasında bulunan öğrenciler okul sınavları dışında sürekli olarak sınava tabii tutulmamalıdır.
- Ortaokul döneminde öğrencilerin bireysel farklılıkları göz önünde bulundurulmalıdır. 6. ve 7. sınıflarda akademik başarı puanları yeterli olmayan ve yeteneklerine yönelmek isteyen öğrenciler rehber öğretmenler tarafından belirlenmelidir.
- Meslek seçme ve yeteneği geliştirme açısından kişinin en verimli olduğu bu dönemlerde öğrencilerin özenle işlenmesi için belirlenen yetenekler kategorilere ayrılarak seçmeli dersler ile 8. sınıfta öğrenciyi mesleğine yönlendirecek şekilde eğitim verilmelidir.

- Eğitimde fırsat eşitliğine ters düşen isteğe bağlı sınav olmamalıdır. Yeteneğe yönelen öğrenciler ve kültür derslerine yönelen öğrenciler 8. sınıf sonunda kendilerine uygun olan, soru sayısı ve süresi fazla olan, tek bir sınava tabi olmalıdır.
- Tüm liseler öğrencinin girdiği sınav puanının %60'ı, okul başarı puanının %15'i, ders ve sınıf öğretmenin puanlamasının %10'u, sosyal faaliyetlerin % 5'i, rehber öğretmenin % 5'i ve okul idaresinin % 5'i oranları gibi belirlenen oranlar birleştirilmek üzere öğrenci kaydı yapmalıdır. Böylece öğrenci hem okul başarı puanını, derslerini, sosyal faaliyetleri, öğretmenlerini, okul idaresini ve rehberlik servisini hem de genel sınavı önemseyecektir.
- Yetenek lisesine veya Anadolu lisesine kayıt olacak öğrenciler istediği okula başvuru yapabilmelidir. Okullar gelen müracaata göre yüksekten az puana doğru sıralama yaparak kontenjanlarını bildirmelidir. Birkaç hafta içinde asil ve yedek kontenjanlarını bildiren okullar kendilerine gelen öğrenci potansiyeline göre tavan ve taban puanlarını oluşturacaktır. Böylece sınavı çevresel faktör veya şanssızlıktan ötürü kötü geçen öğrencinin var olan okullar arasındaki en iyi olanını belirleme ve seçme şansı da ortaya çıkacaktır. Dolayısıyla kendisine ve ailesine en uygun okula veya yeteneğe yönelebilecektir.

Kaynakça

- Aziz, A. (2014). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri. Ankara: Nobel.
- Büyükköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (5. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Erdoğan, İ. (2015). *Eğitimde değişim yönetimi*(4. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Gündoğdu, K., Kızıldaş, E. ve Çimen, N. (2010). Seviye belirleme sınavına (SBS) ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşleri (Erzurum il örneği). *İlköğretim Online*, 9(1), 316-330.
- İsıamoğlu, A. H. ve Alnıaçık, Ü. (2014). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri. İstanbul: Beta.
- MEB (2013). 2013-2014 eğitim-öğretim yılı ortaöğretime geçiş ortak sınavları e-kılavuzu. Alıntılanma Tarihi: 20.08.2019.
<http://oges.meb.gov.tr/docs2104/sunum.pdf>http://www.meb.gov.tr/sinavlar/dokumanlar/2013/kilavuz/2013_OGES_Klvz.pdf
- MEB (2017). Bakan Yılmaz, AA Editör Masası'nda ortaöğretime geçişte yeni uygulamayı açıkladı. <https://www.meb.gov.tr/bakan-yilmaz-aa-editor-masasinda-ortaogretime-geciste-yeni-uygulamayi-acikladi/haber/14882/tr>
- Ocak, G., Akgül, A. ve Yıldız, S. Ş. (2010). İlköğretim öğrencilerinin ortaöğretime geçiş sistemi'ne (OGES) yönelik görüşleri (Afyonkarahisar örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (1), 37-55.